

Кривенко Юлія Василівна,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

МАЙНОВІ ВІДНОСИНИ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ

Важко переоцінити роль майнових відносин в сучасному житті. Інтеграційні та глобалізаційні процеси змушують суспільство все більше звертатись та досліджувати питання майнових відносин та прав, які виникають між суб'єктами.

Торкаючись практично всіх сторін суспільного життя (економічних, юридичних, політичних та ін.), майнові відносини становлять величезний пласт суспільних відносин. У майнові відносини суспільство включено об'єктивно і, таким чином не може існувати поза ними, тому пізнання майнових відносин вимагає проведення глибоких досліджень комплексного характеру [4].

Поняття майнових відносин має велике теоретичне і практичне значення, проте навіть на даний час його не можна вважати сформованим, думки вчених щодо визначення самого поняття майнових відносин розділились. Основою розбіжностей в поглядах щодо поняття майнових відносин є їх співвідношення з іншими, близькими за своїм змістом категоріями. Так, на думку багатьох науковців, необхідним є розмежування майнових, виробничих (матеріальних) та економічних відносин, оскільки майнові відносини є вольовими, тобто виникають на розсуд людини і піддаються правовому регулюванню, а інші мають об'єктивний характер і не піддаються правовому регулюванню.

Звернемо увагу на дослідження сучасних цивілістів. Які визначають три основних підходи ,щодо майнових відносин:

- правовий підхід. Прихильники цього підходу ставлять акцент на юридично значущих можливостях (правомочностях), що виникають в особи. Тобто, майнові відносини зводяться до володіння, користування та розпорядження матеріальними благами;

- вольовий підхід. Зміст майнових відносин також зводиться до володіння, користування та розпорядження, але при цьому критерій волі вважається обов'язковим елементом майнових відносин;

- економічний підхід. Його послідовники вважають, що майнові відносини як вид економічних відносин проявляються у двох аспектах: з одного боку, як результат людської діяльності (в глобальному історичному масштабі), з другого – у формі суспільно-виробничої діяльності (стосовно конкретної життєвої ситуації) [2, с. 34].

З аналізу вищенаведених правових позицій можна зробити висновок, що вони не вступають у протиріччя, а навпаки доповнюють зміст поняття майнових відносин.

Є. О. Харитонов вказує, що майнові правовідносини мають економічний зміст, а їх об'єктом є матеріальні блага [5, с. 76]. Тобто, майнові відносини носять майново-вартісний (економічний) характер, що і відрізняє їх від особистих немайнових правовідносин і, на мою думку, є їх основною особливістю.

ЦК не надає перелік ознак майнових правовідносин, обмежуючись лише характеристикою властивостей цивільних правовідносин загалом (юридична рівність, вільне волевиявлення, майнова самотійність учасників) [1].

Загальновизнаним є те, що майнові відносини за участю громадян (осіб фізичних) та організацій (осіб юридичних) в будь-яких сферах суспільного життя становлять суть цивільних відносин, що є основою життя їх учасників як членів громадянського суспільства [3, с. 12].

Отже, виходячи з того, що майнові відносини – це відносини з приводу володіння, користування і розпорядження речами, вони безумовно мають вольовий характер, в їх основі лежать і економічні міркування, вони становлять вагомую частину предмета цивільного права та складаються з приводу матеріальних благ, які можуть бути предметом цивільного обороту товарного характеру, на мою думку, можна дати таке визначення майнових правовідносин: майнові відносини – це вольові відносини з приводу речей та інших матеріальних благ, які визначають правомочності власника майна, пов'язані з володінням, користуванням, розпорядженням майном, за умови, що ці правомочності набуті на законних підставах.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№40-44. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.
2. Братусь Д. А. Место имущественных отношений в системе социальных связей. – Братусь-Юрист. – № 7. – 2010. – С. 34.
3. Пушкін О., Скакун О. Концепція нового Цивільного кодексу України // Українське право. – 1997. – № 1. – С. 12.
4. Смирнов С. Н. Имущественные отношения как предмет экономической теории : дисс. ... канд. юрид. наук. – Ярославль, 2000. – С.3
5. Харитонов Є.О. Цивільні правовідносини: моногр / Є.О.Харитонов, О.І.Харитонova. – [2-ге вид., перероб. і доп. – Одеса : Фенікс, 2011. – С. 456.